

NYTT fra NIVA

Til kamp mot stillehavsøstersen

Den er kanskje stum, men stillehavsøstersen lager likevel bråk i norske farvann.

Frem til 2007 var det offisielt kun registrert to funn av frittlevende stillehavsøsters i Norge, i henholdsvis Hordaland (Tysnes) og Telemark (Kragerø). Begge funnene ble rapportert i 2005. I 2008 ble det i forbindelse med gjennomføring av "Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold" påvist flere større bestander i Vestfold. I 2009 påviste man ytterligere bestander i Vestfold, Telemark og Aust-Agder og i 2010 også i Østfold, Buskerud og Akershus. Senere er det også registrert større bestander i Vest-Agder, Rogaland og Hordaland. Vi står med andre ord overfor en invasjon. I en ny rapport fra Havforskningsinstituttet og Norsk institutt for vannforskning (NIVA), på oppdrag fra Miljødirektoratet, har forskere nå utarbeidet et faggrunnlag for en mulig handlingsplan mot stillehavsøsters.

Stillehavsøsters. Foto: E. Rinde

Fortrenger andre og sprer sykdom

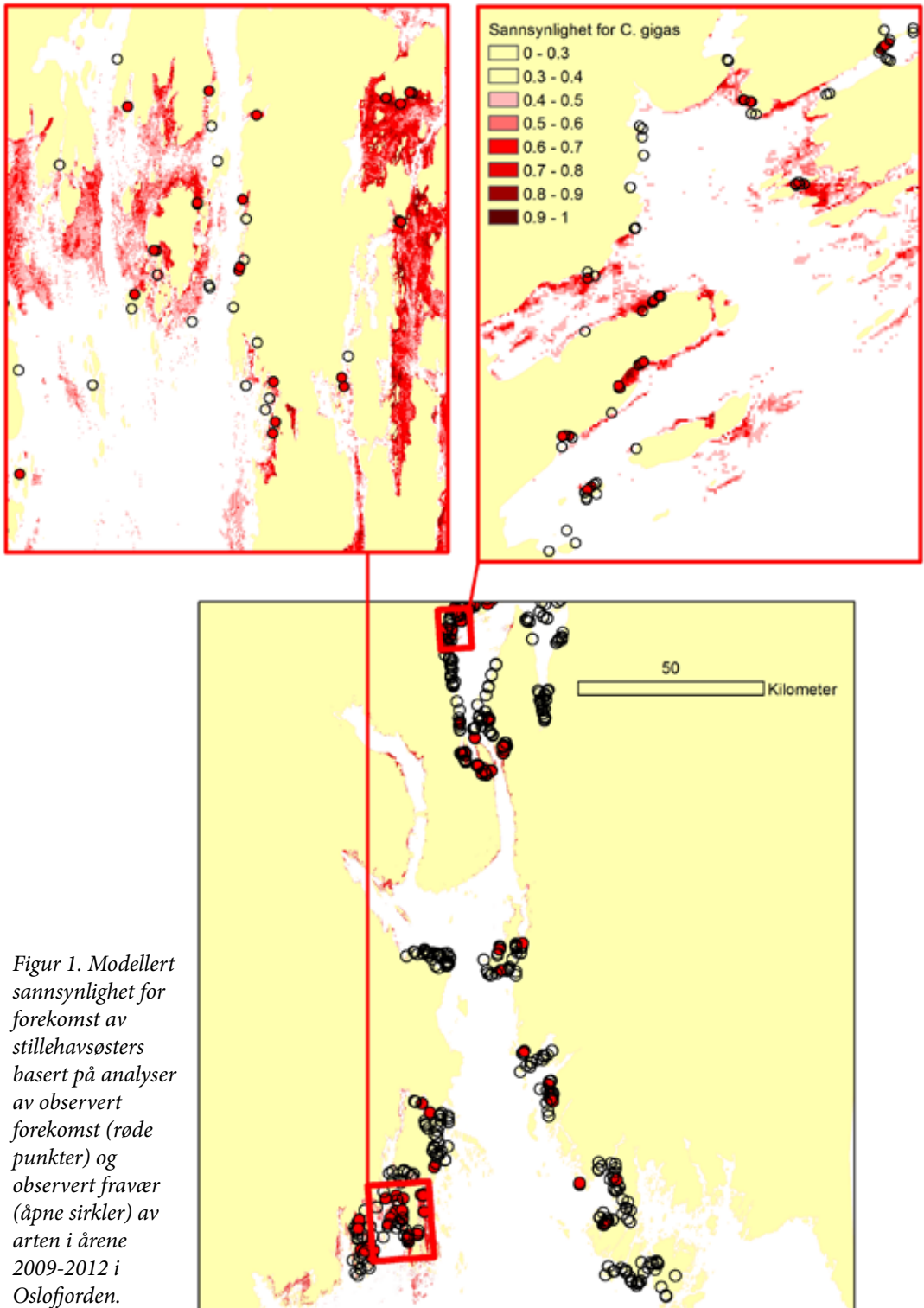
– Fremmede arter, som stillehavsøsters, er ofte økosystemingeniører. Det vil si en art som skaper, opprettholder, endrer eller ødelegger et habitat og kan ha en negativ effekt på biologisk mangfold generelt, og ved å fortrenge stedegne arter fordi de benytter de samme leveområdene som disse, sier Eli Rinde, forsker i NIVA.

– Fremmede arter kan også fungere som vektorer for sykdom og parasitter.

Brenner et blått lys for blåskjell

Stillehavsøsters kan danne rev med mer enn 1000 stillehavsøster/m². Dersom blåskjellbanker eller grunne bløtbunnsområder i tidevannssonen blir overgrodd av stillehavsøsters, vil det medføre tap av disse habitatene og dermed endring av det biologiske mangfold.

I prosjektet «Alien Oyster», som er finansiert av Norges forskningsråd, har NIVA analysert dagens utbredelse av stillehavsøsters i Oslofjorden med hensyn til fysiske faktorer som terrengegenskaper og eksponering for bølger og strøm. Det er gjort systematiske feltregistreringer i 2010, 2011 og 2012 for å kartlegge forekomst og fravær av arten i Indre og Ytre Oslofjord. Basert på disse dataene – som omfatter 216 posisjoner med registrert forekomst av stillehavsøsters – er det utviklet statistiske modeller (såkalt GIS-modellering) som viser områder med høy sannsynlighet for forekomst av stillehavsøsters gitt egenskapene til de fysiske faktorene.

Figur 1. Modellert sannsynlighet for forekomst av stillehavsøsters basert på analyser av observert forekomst (røde punkter) og observert fravær (åpne sirkler) av arten i årene 2009-2012 i Oslofjorden.

Gitt analyser av dagens utbredelsesmønster i Oslofjorden, viser «Alien Oyster» -prosjektet at ca. 30 % av tidligere registrerte forekomster med mye blåskjell, er i områder som har høy sannsynlighet for forekomst av stillehavsøsters.

– Dette gir grunn til bekymring for framtidig opprettholdelse av naturtypen blåskjellbanker, slår Rinde fast.

Blant øvrige effekter av stillhavsøstersen nevner rapporten blant annet konkurranse mot flatøstersen, effekt på biodiversitet, sykdomsoverføring og effekter på friluftsliv.

Overvåking er nødvendig

Rapporten, som ble offentliggjort 3. februar, understreker at det viktigste tiltaket i bekjempelsen av stillehavsøstersen må være å hindre etablering av tette bestander i områder som har viktig økologisk funksjon. Eksempler kan være flatøstersbanker, spesielle verneområder for vade-fugl, blåskjellbanker, ålegrasenger og lignende, eller som er viktige områder med hensyn til friluftsliv. Det er videre sterkt ønskelig å holde bestandene så lave at det ikke dannes revstrukturer, da disse strukturene synes å skape de mest negative økologiske effektene.

– Kartlegging og overvåking må utgjøre basisen for planlegging og prioritering av bekjempelsestiltak av arten, sier Rinde.

– Forskning og overvåking er nødvendig for å holde tritt med og forstå den utviklingen som skjer, og for å kunne følge opp med effektive tiltak og riktig prioritering av foreslåtte tiltak.

Dersom arten brer seg videre nordover på Vestlandet, noe rapporten anslår som svært

sannsynlig, står man foran en formidabel oppgave. En aktiv deltakelse fra det offentlige når det gjelder kartlegging og overvåking av artens videre spredning, samt identifisering og prioritering av problemområder, og tilrettelegging og gjennomføring av bekjempelsestiltak, vil være nødvendig.

– GIS-modellering er en kostnadseffektiv måte å få oversikt over arter og habitaters utbredelse på, og det er utviklet modeller for både tareskog, restaurering av tareskog og kråkebolter, ålegras og skjellsand, forklarer Rinde.

– Kartlegging av utbredelsen til arten bør gjøres mer systematisk enn den er gjort hittil, og det bør benyttes veletablert metodikk innen GIS-modellering.

Østers til folket

Dersom arten etablerer høstbare bestander, er et alternativt tiltak å tilrettelegge for å utnytte arten som en kommersiell ressurs.

– Høsting av stillehavsøsters til matkonsum, samtidig som aktiviteten vil hjelpe til å unngå revdannelse på sårbare lokaliteter, kan dermed betraktes som et miljøtiltak, sier Rinde.

Der kan vi ende opp med den gledelige løsningen at et problem blir omgjort til en ressurs.

– En vellykket, kommersiell utnyttelse av ville bestander av stillehavsøsters vil kreve et bredt samarbeid mellom befolkning, næring, forskning og forvaltning, konkluderer Eli Rinde.

Referanse:

Bodvin, Rinde og Mortensen (2014): *Faggrunnlag stillehavsøsters (Crassostrea gigas)*. Rapport, Miljødirektoratet.